

COĞRAFI İŞARETLER

Giriş

Toprağın, iklimin, suyun özellikleri ve bunların doğal süreciyle ilgilenen insanın geleneksel bilgi ve beceri birikiminin karışımıyla kendine has tat, koku, çeşni kazanan öyle ürünler vardır ki, belirli bir yörenin, bölgenin, ya da ülkenin adıyla anılmakta ve öyle tanınmaktadır. Bu gibi ürünü satın alan kişiler onun belirli bir karakteristiğine ya da kalitesine alıştıklarından o belirli ürünü aramaktadırlar. Coğrafi özelliklerin bu nedenle bütün dünyada geçerli olabilecek coğrafi işaretlerle korunmaları gereği bütün ülkeleri ilgilendirmektedir. Bu koruma hem bir ülkenin öz kaynaklarının zenginliği açısından, hem üretimi yapan ve ondan kar sağlayan kişiler için, hem de o ürünü tüketme alışkanlığını edinmiş halk nezdinde önemlidir.

Kamuya ait bir fikri hak alanı, bir ulusal servet konusu olan coğrafi işaretlere, ticari bir markaya kıyasla çoğu durumlarda öncelik/üstünlük tanınmaktadır. Kişisel hak yaratan marka kavramı, yalnızca insan buluşu ve emeğiyle yaratılmış sınai mal ve hizmetlerle bağlantılı olup, üretiminde bir yerden bir yere nakledilebilen ham madde, araç, gereç ve insan gücünden yaralanılan ve yer değiştirmeye kalitesinden bir şey yitirmeyen mal ve hizmetlere ilişkindir. Oysa coğrafi işaretler, birçok ülkede kanuni bir kısıtlamaya tabi tutulamayacak ve de temlik ve ferağı kabil olmayan haklar olarak kabul gördüklerinden, ticari markaya kıyasla öncelikli konumdadırlar.

1. Kavramlar ve Tanımlar

“ Coğrafi işaret” kavramı 25 yıldır uluslararası tartışma ve görüşmelerde kullanılan bir terim haline gelmiştir. “Coğrafi işaretin korunması “ dendiğinde, o işaretin belirttiği coğrafi bölgeden kaynaklanmayan ürünlerde o ülke ya da bölge adının kullanılmasına karşı koruma anlaşılmaktadır.

Coğrafi bölge'nin ne olduğuna gelince, bu bölge küçük bir bağ alanı olabilir, büyük bir yöre olabilir, veya bir ülke olabilir.

Coğrafi işaret başlığı altında, birbirini dışlayıcı olmayan iki yaklaşımı ifade eden terim bulunmaktadır: “menşe adları” ve “mahreç adları” , genel nitelikli çok taraflı Paris Sözleşmesi'nde yer almaktadır. Türkiye'de 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de 3. Maddede açıklandığı üzere bu iki terimin tanımı şöyledir: bir ürünün menşei olan yöre, alan, veya bölge adı, aşağıdaki şartların birlikte karşılanması durumunda "menşe adını" belirtir: a) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, bölge veya çok özel durumlarda ülkeden kaynaklanan bir ürün olması; b) Tüm ve esas nitelik veya özellikleri bu yöre, alan veya bölgeye özgü doğa ve beşeri unsurlardan kaynaklanan bir ürün olması; c) Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemleri tümüyle bu yöre , alan veya bölge sınırları içinde yapılan bir ürün olması

Bir ürünün menşei olan yöre,, alan veya bölge adı, aşağıdaki şartların karşılanması durumunda “mahreç işareti” göstergesini belirtir: a) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan veya bölgeden kaynaklanan bir ürün olması; b) Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla bu yöre, alan veya bölge ile özdeşleşmiş ürün olması; c) Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılan bir ürün olması.

Coğrafi işaretlerle ilgili olarak özellikle ABD’de kabul bulan bir başka kavram da “onay markası”dır. Daha önceleri ticari marka kavramından ve haksız rekabet kurallarından yola çıkılarak değerlendirilen coğrafi işaretlerin korunması konusu kamu hukuku yerine özel hukuk kapsamına alınarak onay markası olarak tanınan bu marka türüyle korunmaktadır. Bir tarım ürünün veya yiyecek maddesinin menşei, kalitesini ve o belirli yörenin insan unsuruyla da eklenmiş diğer hususlarını belirtmek üzere mezkur mala iliştilen veya vurulan resmi tescilli yapılmış belge ve işaret olarak tanımlanabilir.

Coğrafi işaretlerin hangi türde ürün ya da mamulleri kapsadığı ise ülkelerin kendi belirleyecekleri alanlara uzanabilmektedir. Bir yörenin topografyası, toprağı, iklimi, suyu gibi doğal faktörlerinden etkilenen şarap veya diğer alkollü içkiler, maden suları, bira, şıralar, peynirler, sigara ve tütün, kahve, çay gibi ürünler, çeşitli unlu mamuller, tekstil ürünleri ve porselen, çini gibi imal edilen mallar sayılabilmektedir

Belirli bir coğrafi yöreye ya da ülkeye özgü kalite ve karakteristikler bu ürünler için müşterek bir unsur oluşturmakta ve bunlara ait coğrafi işaret, tüketiciye ürünün coğrafi kaynağı ile ilgili bilgi sağlamak açısından etkili olmaktadır. Bu tanıma, yalnızca bir kaynak ülke içinde kısıtlı kalmayarak,, hem üretici hem de tüketici açısından çoğunlukla bütün dünyada geçerli olma zorunluluğu yaratmaktadır.

2. Coğrafi İşaretlerin Uluslararası Alanda Korunması

Coğrafi işaretlerin bütün ülkelerde korunmasının yolu bugün tek bir uygulamaya bağlı kalmamakta, birbirine paralel çeşitli uygulamaların bir arada varolmasıyla mümkün olmaktadır. İster kıta Avrupa’sı, ister Common Law hukuk sistemlerine uygun olarak, tescilli veya tescilsiz olarak “onay marka” larından yararlanmak, bu yollardan birini oluşturmaktır. Bir diğer yol ise, diplomatik çabalarla ülkelerin genel nitelikli çok taraflı sözleşme veya anlaşmalar imzalamaları, ya da uygulama kuralları belirleyen resmi yazışmalarla bu konuda karşılıklı anlaşmalar sağlamalarıdır.

Yine bu çabalara ek ya da paralel olarak, ülkeler birbirlerine listeler halinde coğrafi işaretlerini sunabilmektedirler. Ne var ki, bu uygulamalar sürekli bir kontrol ve denetim eşliğinde yürütülmezse, herhangi bir coğrafi işaretin yetkisiz kullanımı, o adın dinamik bir pazarda çok kısa zamanda jenerik bir ada dönüşmesi sonucunu doğurabilmektedir.

1. Paris Sözleşmesi

Menşe adlarını ve bunları da kapsadığı varsayılan mahreç işaretlerini konu alan en eski çok taraflı sözleşme, Sınai Hakların Korunmasına İlişkin Paris Sözleşmesidir.

Madde 10/1 de, mahreç işaretine ilişkin en önemli hüküm yer almaktadır. Burada görülmektedir ki, Madde 9’da bir ticari markanın ya da adın haksız kullanımından doğan yaptırımlar, aynı şekilde ürünle ilgili olarak “sahte kaynak belirtilmesi” durumunda da uygulanır. Bunun anlamı şudur: kaynaklanmadığı bir coğrafi yörenin ya da ülkenin adı hiç bir ürünle ilişkili olarak kullanılamaz. Sahte mahreç işaretinin bir ürünün üzerinde yazılı olup olmadığı da önemli değildir; doğrudan ya da dolaylı yollarla, örneğin reklamlarla dahi, böyle sahte bir bağlantı yapmak yasaklanabilir.

Madde 9, sahte işaret kullanıldığında , ihracat yapılır yapılmaz ürüne el konmasını, eğer ülke içinde bu tür müdahale için yasal imkan yoksa mümkün olan diğer hukuki veya idari yollarla engel olunmasını prensip olarak yerleştirmektedir. Madde 9/3 ve Madde 10/2 kimlerin bu mallara el koyma ya da ihracatını engellemeye yetkisi olduğunu belirtmektedir: savcı ya da başka bir yetkili görevli, ya da ilgisi

olan bir taraf. Madde 10/2 bu "ilgili taraf"ı açıklamaktadır: Bir üretici, imalatçı, tüccar, gerçek kişi olsun tüzel kişi olsun, o ürünlerin imalatı, üretimiyle ilgili, ya o bölgede ya da daha geniş yörede yerleşik ve üretim yapan, ya da yanlış kaynak gösterilen ülkede yerleşik, ya da sahte işaretin kullanıldığı ülkede yerleşik olan taraf.

Paris sözleşmesi koruma sağladığı alanın genişliği bakımından yararlı olmaktadır. Önemli eksikliği, kaynak ülkede mahreç işareti korunmaktaysa da söz konusu işaret diğer bir ülkede jenerik ad durumuna düşmüşse, Paris Sözleşmesi bu konuda üye ülkeleri serbest bırakmaktadır. Ayrıca sözleşmede yaptırımlar yer almakla birlikte bu yaptırımlar mahreç işaretleri yalnızca yanlış kullanıldığında geçerlidir; yanıltıcı olduğu durumlara değinilmemektedir.

2. Eşyalar Üzerinde Sahte Ya Da Aldatıcı Mahreç İşaretlerinin Yasaklanması İçin Madrid Anlaşması

Madrid anlaşmasına göre sahte ya da aldatıcı mahreç işareti taşıyan bir ürünün ithalinin söz konusu olması halinde bu ithalatın yasaklanabilmesi, eğer ülkede özel hükümler mevcut değilse, markalar ve ticaret ünvanlarıyla ilgili yasaların sahteliğin önlenmesine ilişkin genel hükümlerin uygulanmasıyla gerçekleştirilebilmektedir.

Madde 3, bir bayiinin ya da satıcının, satışın yapıldığı ülkenin dışında bir ülkeden gelen mallar üzerinde kendi adını ve adresini belirtmesine olanak tanımaktadır. Ancak bunu yaptığı takdirde o kişiyi, adının ve adresinin yanı sıra, açık ve okunaklı bir biçimde, eşyanın ya da ürünün üretiminin ya da imalatının yapılmış olduğu ülkenin ya da yörenin adını, veya malın gerçek kaynağını, hiçbir yanlış anlamaya yol açmayacak açıklıkta belirtmekle yükümlü tutmaktadır.

Madde 3 Madrid Anlaşması'na taraf ülkeleri, malların gerçek kaynağı hakkında halkı aldatabilecek her türlü işaretlerin, her hangi bir malın satışı, sergilenmesi ya da satışa sunulması ile ilgili olarak kullanılmasını yasaklamakla yükümlü kılmaktadır.

Madde 4 her bir üye ülkenin mahkemelerinin, jenerik karakter edinmiş olmaktan ötürü hangi menşe işaretlerinin, Madrid Anlaşması hükümleri kapsamına alınamayacağını kararlaştırması gerektiğini belirtmektedir.

3. Lisbon Anlaşması

Madrid anlaşmasının bazı eksik yanlarını tamamlayıcı unsurlar içermekle birlikte, ülkeleri coğrafi işaretlerin korunması konusunda bir araya getirmekte Lisbon Anlaşması da etkisiz kalmıştır.

Paris Sözleşmesi'ne taraf ülkelerin katılımına açık bulunan ve bir "Birlik" oluşturan Lisbon Anlaşmasının idari işlemleri WIPO tarafından gerçekleştirilmektedir.

Madde 2/1, menşe adını tanımlamaktadır: Bir ülkenin, bölgenin ya da havalinin coğrafi adı, oradan kaynaklanan bir ürünü belirtmenin yanı sıra, ürünün kalitesinin ve karakteristik özelliklerinin münhasıran ve özünde o coğrafi çevreden, o çevrenin doğal faktörlerinden ve insan unsurundan oluştuğunu açıklamaktadır .yalnızca bu tanıma uyan "adlar" bu anlaşma kapsamında korunabilmektedir.

Birçok ülkeyi bu anlaşmaya katılmaktan alıkoyan belli başlı neden, tanımdaki bu belirsizlik olarak gösterilmektedir. bir ürünün coğrafi adı basit bir mahreç işareti ise, bu anlaşma kapsamına alınmamaktadır. Eğer söz konusu ürün, tarım ya da elişleri ürünü kategorisine girmeyerek, endüstri ürünü kategorisine giriyorsa,, ürün ile coğrafi çevre arasında kalite açısından kesin bir bağlantı kurmak güçleşmektedir. Ürünle coğrafi çevre arasında ilk başta bir bağlantı mevcut olmuş olsa bile, bunun devamlılığının kanıtlanması güçleşebilir; daha da öte, bu ürünü işleyen insanların geleneksel becerileri insan kaynaklarının mekan değiştirmesiyle bir yöreden bir diğerine kayma gösterebilir.

Madde1/2, Lisbon anlaşmasına üye devletlerin ürünlerine ait menşe adlarını, kendi sınırlarını dahilinde korumakla yükümlü kılmaktadır. Menşe adına tanınacak bu koruma, aynı kaynak ülkede korunduğu gibi ve WIPO'nun Uluslararası Bürosuna tescil ettirildiği üzere korunacaktır. Bu anlaşma çerçevesinde korunan ve Uluslararası tescili yapılan bir menşe adı, jenerik ada dönüşmüş olması halinde bile korunmadan yararlanabilmektedir. Ancak Lisbon anlaşmasına göre, menşe adlarının uluslararası düzeyde korunabilmesi için iki koşulun karşılanmış olması gerekmektedir.

✓ Menşe adı kaynak ülkede tanınıyor ve korunuyor olmalıdır(Madde2/2). Bu koruma, menşe adlarının belirli ve ülkeye özgü resmi bir işlemde geçirilmelidir

✓ Madde 1/2'de belirtilen ikinci koşul, her üye ülkenin menşe adlarını WIPO'nun Uluslararası Büro' suna tescil ettirme zorunluluğudur. bu tescil başvurusunu kaynak ülkenin yetkili bir bürosu yapmalıdır; başvuru ilgili kişiler tarafından yapılamaz. WIPO' nun bu başvuruyu "esas" itibariyle inceleme yetkisi yoktur. yalnızca "şekil" açısından inceleme yapabilir.

4. Trips Anlaşması (Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaretle İlgili Yönleri Anlaşması)

Türkiye, Gümrük Birliği Kararı'nın yürürlüğe Girmesinden itibaren 3 yıl içinde bütün TRIPS yükümlülüklerini yerine getirmeyi kabul etmiştir.

Trips Anlaşması'nda coğrafi işaretler, menşe ve mahreç işaretleri olarak iki ayrı kavramda sunulmayarak, tek bir terim kapsamında şöyle tanımlanmaktadır: Bir üye ülkenin sınırları içinde veya bu alan içinde bir bölgeden ya da yöreden kaynaklanan ve bu coğrafi kaynaktan dolayı bilinen bir kalite, ün ya da başka bir karakteristik özellik kazanan ürünler özgü işaretler.(madde 22)

Aynı madde' nin ikinci paragrafı, Dünya Ticaret Örgütü üyesi ülkelerin, coğrafi işaretleri koruma amacıyla ilgili taraflara ne gibi yasal önlemler alabilme imkanları tanıyacaklarını belirtmektedir:

✓ Ürünün coğrafi kaynağı konusunda halkı yanıltacak bir biçimde, söz konusu ürünün ait olmadığı bir coğrafi yöreden kaynaklandığının belirtilmesi ya da ima edilmesi;

✓ Paris Sözleşmesi'nin 1967 değişikliğinde yer alan Madde 10bis'deki anlamıyla haksız rekabet eylemi oluşturacak herhangi bir kullanıma karşı.

Üçüncü paragrafta, üye ülkelere, bir ticari markada belirtilen coğrafi yöreden kaynaklanmayan ürünler üzerinde bu gibi aldatıcı ve halkı yanlış yönlendirici markaların kullanılmasını engellemeleri, böyle bir ticari marka tescili yapmamayı kabul etmemeleri ve böyle bir markayı geçersiz kılmaları önerilmektedir.

Bir coğrafi işaret doğru menşeye gösteriyor olsa bile halkta ürünün başka bir yerden geldiği etkisi yaratan işaretlerin dahi kullanılmasının engellenmesi öngörülmektedir.

Bir coğrafi işaret eğer bir ticari markada yer alıyor ya da bir ticari markayı oluşturuyorsa, bu gibi markaların tescilleri üye ülkenin yasalarının elverdiği biçimde ya da ilgili tarafların isteği üzerine reddedilmeli ya da geçersiz kılınmalıdır.

İyi niyetle başvurusu ya da tescili yapılmış olan bir ticari marka durumundaki işaret, eğer bu başvuru ya da tescil, TRIPS Anlaşması hükümlerinin bir ülkede yürürlüğe girmesinden önce yapılmışsa, söz konusu ticari markanın belirtilen coğrafi işaretle aynı ya da benzer olması durumunda bile, ticari markanın hükümsüz kılınması ya da tescilin reddedilmesi mümkün olmayacaktır.

Kullanımı ya da tescili kötü niyetle yapılmamış olan bir coğrafi işaretin eğer üye ülkede usulsüz kullanıldığı yolunda genel bir kanı oluşmuşsa, söz konusu üye ülke bu üçüncü bölüm' ün hükümleri doğrultusunda belirtilen coğrafi ad için yapılacak bir ticari marka kullanımı ya da tescili başvurusunun ancak bu usulsüz kullanım kanısının genel olarak bilindiği tarihten sonraki 5 yıl içinde yapılabileceğini hükme bağlayabilir; ya da eğer ticari markanın yayın tarihi usulsüz kullanım söz konusu üye ülkede genel olarak bilinmesi tarihinden daha önce ise, ticari markanın yayınlanmış olma koşuluyla söz konusu üye ülkede ticari markanın tescilinin yapıldığı tarihten sonra kullanıma izin verebilir.

3. Türkiye' de Coğrafi İşaretlerin Korunması

Türkiye'de tarımsal ürünler, gıda maddeleri ve yöresel el sanatlarıyla ilgili coğrafi işaretlerin korunması 555 sayılı KHK ile sağlanmıştır.

3.1. 555 Sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Türkiye'de doğal ürünler ve tarım ürünleri, çeşitli gıda maddeleri, belirli tanımlara ve koşullara uygun diğer bir çok yöresel özellikler haiz ürünler, menşeye adı ve mahreç işaretleri kapsamında korunabilecektir.

Bir ürünün menşeye olan yöre, alan veya bölge adı, aşağıdaki şartların birlikte karşılanması durumunda "menşeye adını" belirtir:

a) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan, bölge veya çok özel durumlarda ülkeden kaynaklanan bir ürün olması; b) Tüm ve esas nitelik veya özellikleri bu yöre, alan veya bölgeye özgü doğa ve beşeri unsurlardan kaynaklanan bir ürün olması; c) Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemleri tümüyle bu yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılan bir ürün olması.

Bir ürünün menşeye olan yöre, alan veya bölge adı, aşağıdaki şartların karşılanması durumunda "mahreç işareti" göstergesini belirtir:

a) Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, alan veya bölgeden kaynaklanan bir ürün olması; b) Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibariyle bu yöre, alan veya bölge ile özdeşleşmiş ürün olması; c) Üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az birinin belirlenmiş yöre, alan veya bölge sınırları içinde yapılan bir ürün olması.

Bu KHK ile sağlanan korumadan, TC. vatandaşları ve TC. sınırları içinde ikametgahı olan veya ticari ya da sınai faaliyette bulunan gerçek ve tüzel kişiler veya Paris Sözleşmesi veya Dünya Ticaret Örgütü'nü kuran anlaşma hükümleri dahilinde başvuru hakkına sahip olan kişiler yararlanabilir. Aynı zamanda TC. uyruğundaki kişilere kanunen veya fiilen coğrafi işaret koruması tanıyan devletlerin uyruğundaki gerçek veya tüzel kişiler de karşılıklılık ilkesi uyarınca Türkiye'de coğrafi işaret korumasından yararlanabilir.

Tescil için, söz konusu ürünün üreticisi olan gerçek ve tüzel kişiler, tüketici dernekleri, konu ve coğrafi yöre ile ilgili kamu kuruluşları başvuru hakkına sahiptir.

- **Korumanın Kapsamı**

Madde 15'e göre coğrafi işaret başvurusu yapmaya haiz kişiler ile tescil edilmiş coğrafi işareti kullanım hakkına sahip kişiler, üçüncü kişiler tarafından aşağıda sayılanları önleme hakkına sahiptir:

a) tescilli adın ününden herhangi bir biçimde yarar sağlayacak kullanımlar veya tescil kapsamındaki ürünleri andıran ya da çağrıştıran ürünlerle ilgili olarak tescilli adın dolaylı ve dolaysız ticari amaçlı kullanımı,

b) Sözcük olarak gerçek coğrafi yeri ifade etmekle birlikte halkta haksız biçimde ürünün başka yer kaynaklı olduğu izlenimini bırakan kullanımı ve korunan adın tercümesinin kullanımı veya "stilinde", "tarzında", "tipinde" , " orada üretildiği biçimde" veya benzeri açıklama veya terimlerin birlikte kullanımı,

c) Ürünün iç dış ambalajında, tanıtım ve reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede doğal veya esas nitelik ve özellikleri ile menşei konusunda yanlış veya yanıltıcı herhangi bir açıklama veya belirtmeye yer verilmesi,

d) Ürünün menşei konusunda halkı yanıltabilecek biçimde ambalajlanması veya yanılgı yaratabilecek diğer herhangi bir biçimde sunulması.

- **Ticari Markalarla İlişki**

Bu KHK hükümlerine göre tescil için başvurusu yapılmış coğrafi işaret, aynı ürünle ilgili olarak kullanılmak üzere tescil edilmez.

Bir markanın tescili için iyi niyetle başvuru yapılmış ve tescil edilmiş ise veya iyi niyetli kullanım hakkı kazanılmış ise ve tüm bunlar bu KHK ' nin yürürlüğe girdiği tarihten önce veya coğrafi işaretin kendi menşe ülkesinde korunmasından önce olmuş ise coğrafi işaretin hak sahibine verdiği yetkiler, marka başvurusunun tesciline ve iyi niyetli kullanımına zarar vermez.

Ürünün gerçek niteliği konusunda tüketicide kuşku uyandırabilecek özellikler taşıyan ve daha önce tescilli yapılmış bir ticari markanın menşe adı veya mahreç işareti olarak tesciline izin verilmez.

Madde 15'te belirtilen taleplerin herhangi bir markanın tescil başvurusu için ileri sürülmesi, korunan coğrafi işaretin haksız kullanımının Türkiye'de genel olarak bilinmesinden itibaren 5 yıl içinde mümkündür. Aynı taleplerin tescil edilmiş bir markaya karşı ileri sürülebilmesi korunan bir coğrafi işaretin haksız kullanımının genel olarak bilinmesi tarihinin, markanın yayın tarihinden önce olması koşuluyla tescilden itibaren 5 yıl içinde mümkündür.

Yukarıda da belirtildiği üzere coğrafi kaynak belirten veya malların üretildiği, hizmetlerin yapıldığı zamanı gösteren sözcük ve işaretler de marka olarak alınamaz. Örneğin cenevre saat markası olarak tescil edilemez.

Belli bir bölgedeki su kaynağını kullanma hususunda sadece bir firmanın yetkili olması halinde, o bölge isminin (su için) herkesin kullanımına açık tutulması gerekmez. Bir yer isminin malın özelliklerini mecazi olarak ifade etmek üzere kullanıldığı hallerde de marka olabilmesi mümkündür. Dondurma için "kutup", mentollü sigara için "Alaska" marka olarak kullanılabilir.

Şehir adları da marka olarak kullanılamaz. Örneğin Altınöz zeytinyağı ile tanınmış bir ilçe değildir. Aynı zamanda satıma konu mamulün saf ve kaliteli olduğu anlamını çağrıştırdığından tesciline izin verilmiştir.

Genel olarak coğrafi isim mahal- yer anlamı dışında belirli mal ve hizmetlerle ilgili olarak yine aynı şekilde belirli bir taciri göstermek şeklinde ikinci bir anlam kazanmışsa ve o tacirin bu sözcüğü kullanması genel hükümlerce korunuyorsa, o zaman marka olarak o ismin tescilinin mümkün olduğu söylenmektedir.

- İyi Niyetli Kullanım

15 nisan 1994 tarihinden önce sürekli olarak en az 10 yıl süreyle kullanılmış veya anılan tarihten önce iyi niyetli bir şekilde kullanılmış olan coğrafi işaretlere 15. Madde hükümleri uygulanmaz.

Herhangi bir işaretin halkı yanıltacak şekilde kullanılmamış olması şartıyla haleflerinin veya kendisinin ticari açıdan iş ilişkilerinde kullanılması 15. Maddenin ihlali sayılmaz.

Sözcük olarak gerçek coğrafi yeri ifade etmekle birlikte halkta haksız biçimde ürünün başka yer kaynaklı olduğu izlenimini bırakan biçimde kullanımı halinde Enstitü, her bir işaretin tüketicinin aldanmasını önleyecek ve hakkaniyete uygun kullanım sağlayacak şekilde düzenlenmesini sağlar.

Coğrafi işaretin hükümsüzlüğü herkes tarafından istenebilir. Türkiye’de tescil edilen coğrafi işaretler sadece Türkiye sınırları içinde geçerlidir. Paris Sözleşmesine göre himaye istenilen her ülkede ayrı müracaatta bulunulması gereklidir.

4. WIPO’ nun Konu İle İlgili Çalışmaları

WIPO kendi çalışmalarında uluslar arası tescil sistemine yer vererek belirli koşulları sağlayan coğrafi işaretin bundan yararlanabileceğini belirtmiştir:

- Ürünün kaynağını belirtici hizmet görmesi beklenen işaretin, ya da başvuruyu yapan devletin resmi veya alışılmış adından, ya da bu devletin önemli bir bölgesinin adından oluşması,
- Baş vuruyu yapan devletin kendisinin işaretin konusu olan ürünün kaynak devleti olduğunu belirtmesi,
- Sözkonusu devletten kaynaklanan işaretin o devletin içinde yürütülen ticarete kullanılıyor olması ve devletin bunu teyit etmesi,

Uluslar arası tescil sürecinde itiraz aşağıdaki temellerden birisine dayandırılarak mümkün kılınmıştır:

- a) Bir ürünün kaynağını belirtmek için kullanılan ad, ne başvuruyu yapan ülkenin resmi ya da alışılmış adı, ne önemli bir bölgesinin adıysa,
- b) Söz konusu yöresel ürün işareti, başvuruyu yapan devleti kaynak devlet olarak göstermiyorsa,
- c) Başvuruyu yapan devlette, söz konusu ola yöresel ürün işareti , günlük ticarete herhangi bir diğer devletten kaynaklanan ürünlerle ilgili olarak da kullanılmaktaysa,
- d) İtirazı yapan devlette, sözü edilen yöresel ürün işareti genelde halk tarafından jenerik bir ad olarak kabul edilmekte ticarete böyle kullanılmaktaysa,

Bu koşulları karşılayan coğrafi işaretin tescili geçerli olduktan sonra ve denetim ücretlerinin ödenmesiyle korumanın devamı sağlanmaktadır.

Ürünle ilişkili olarak kullanılan işaret, halkı söz konusu ürünün kaynağı hakkında aldatacak nitelikte olmamak koşuluyla, kaynaklanmadığı bir ülkenin ya da o ülkeye ait bir bölgenin adını doğrudan ya da dolaylı olarak ürünle ilişkilimiş gibi gösteren bir coğrafi işaret, eğer söz konusu ülke Paris sözleşmesi üyesi ise, ticari marka olarak kullanılamaz ve tescil ettirilemez.

ODAMAN & TAŞKIN HUKUK BÜROSU